

Kaszubi i Pomorze a Kraków

O zainteresowaniach
sprawami kaszubsko-
pomorskimi w kręgu
Polskiej Akademii
Umiejętności

KASZĚBĚ

POLSKA AKADEMIA UMIEJĘTNOŚCI
STACJA NAUKOWA PAU W GDAŃSKU

Kaszubi i Pomorze a Kraków

O zainteresowaniach sprawami
kaszubsko-pomorskimi
w kręgu
Polskiej Akademii Umiejętności

REDAKTOR NAUKOWY

Józef Borzyszkowski

Kraków 2016

28.12.2016

Fotografie:

ze zbiorów Autorów i archiwów Instytutu Kaszubskiego oraz PAU

Redakcja i korekta:

Sławina Kwidzińska

Opracowanie graficzne i skład:

Anna Maciejewska i Maciej Ostoja-Lniski

© Copyright by Polska Akademia Umiejętności, Kraków 2016

ISBN 978-83-7676-253-1

Dystrybucja:

PAU, ul. Sławkowska 17, 31-016 Kraków

e-mail: wydawnictwo@pau.krakow.pl

www.pau.krakow.pl

Druk i oprawa:

Totem, ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław

Spis treści

JÓZEF BORZYSZKOWSKI	
Wstęp	7
 JERZY WYROZUMSKI	
Gerard Labuda – pierwszy prezes odrodzonej PAU.	
Kraków a Gdańsk	19
 JÓZEF BORZYSZKOWSKI	
Kraków a Florian Ceynowa (1817-1881) – ojciec regionalizmu	
kaszubskiego	35
 JULIAN DYBIEC	
Strategia naukowa Akademii Umiejętności i jej społeczne	
wsparcie	61
 DANIEL KALINOWSKI	
Krakusy na Kaszubach... Obraz Gdańska i Pomorza w opiniach	
Małopolan z II poł. XIX i I poł. XX wieku	79
 JUSTYNA POMIERSKA	
Stefan Ramułt i sprawa kaszubska a Akademia Umiejętności	
– ich udział w rozwoju kaszubologii	103

ANNA KWAŚNIEWSKA Krakowskie środowisko naukowe a tematyka pomorska w badaniach Instytutu Bałtyckiego	133
CEZARY OBRACHT-PRONDZYŃSKI KRZYSZTOF SŁAWSKI Portret zbiorowy gdańsko-pomorskich członków Polskiej Akademii Umiejętności z początku XXI wieku	155
CEZARY OBRACHT-PRONDZYŃSKI Uczeni a sprawa kaszubska – rola Akademii	181
TADEUSZ ORACKI Kontakty uczonych z Pomorza i Prus Wschodnich z Akademią Umiejętności w Krakowie w drugiej połowie XIX i na początku XX wieku	207

Wstęp

„Kaszubi i Pomorze a Kraków: o zainteresowaniach sprawami kaszubsko-pomorskimi w kręgu Polskiej Akademii Umiejętności” – to tytuł pierwszej konferencji naukowej, zorganizowanej 12 czerwca 2015 r. w Ratuszu Staromiejskim przez Stację Naukową PAU w Gdańsku oraz Instytut Kaszubski.

Gdańska Stacja Naukowa PAU została powołana do życia decyzją Rady PAU z 24 czerwca 2014 roku na wniosek z 25 maja 2014 r. profesorów Janusza Limona (wiceprezesa, a od 1.01.2015 prezesa Oddziału Gdańskiego PAN) i Józefa Borzyszkowskiego (prezesa Instytutu Kaszubskiego). Decyzją Rady PAU z 28 października 2014 r. organizatorem Stacji Naukowej PAU w Gdańsku i jej Komisji Kaszubskiej został prof. J. Borzyszkowski. Dnia 21 stycznia 2015 r. Rada PAU zatwierdziła skład Rady Stacji Naukowej w Gdańsku i jej Komisji Kaszubskiej. Pierwsze zebranie tychże podmiotów odbyło się 21 lutego 2015 r. w Domu Kaszubskim w Gdańsku.

Radę Stacji Naukowej PAU w Gdańsku tworzą:

A. Członkowie PAU

1. Prof. Roman Kaliszan – Gdańsk
2. Prof. Jacek Jassem – Gdańsk
3. Prof. Janusz Limon – Gdańsk
4. Prof. Jerzy Limon – Gdańsk

5. Prof. Janusz Małek – Toruń
6. Prof. Krzysztof Narkiewicz – Gdańsk
7. Prof. Stanisław Salmonowicz – Toruń
8. Prof. Józef Borzyszkowski – Gdańsk

B. Osoby spoza PAU

1. Prof. Stanisław Achremczyk – Olsztyn (historyk, dyr. OBN im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie, badacz dziejów Warmii, b. rektor Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego).
2. Prof. Edward Breza – Gdańsk (językoznawca, kaszubolog, em. prac. UG, badacz toponimii i toponomastyki kaszubsko-pomorskiej, m.in. autor monografii *Przydomki szlachty kaszubskiej*).
3. Prof. Janusz Jasiński – Olsztyn (historyk, badacz dziejów Warmii i Mazur, współautor *Historii Pomorza*, em. prof. PAN).
4. Prof. Kazimierz Kozłowski – Szczecin (politolog, historyk, prac. Uniwersytetu Szczecińskiego, badacz dziejów najnowszych Pomorza Zachodniego, b. dyr. Archiwum Państwowego w Szczecinie).
5. Prof. Jan Lubiński – Szczecin (prof. Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego, patomorfolog i genetyk kliniczny).
6. Prof. Zygmunt Szultka – Słupsk (historyk, prac. Akademii Pomorskiej w Słupsku i Zakładu Historii i Pomorza IH PAN w Poznaniu, współautor syntezy *Historia Pomorza*, badacz dziejów Kaszubów i Kościoła ewangelickiego na Pomorzu Zachodnim).
7. Prof. Jerzy Treder – Wejherowo (językoznawca, em. prof. UG, wybitny badacz języka kaszubskiego – zabytków, gramatyki i frazeologii, rozwoju kaszubskiego języka literackiego).
8. Prof. Edward Włodarczyk – Szczecin (historyk, badacz dziejów najnowszych Pomorza, współautor *Historii Pomorza*, aktualny rektor Uniwersytetu Szczecińskiego).

Jej przewodniczącym został profesor n. med. Janusz Limon.

Skład Komisji Kaszubskiej przy Stacji Naukowej PAU w Gdańsku:

1. Prof. zw. Józef Borzyszkowski – Gdańsk, członek korespondent PAU.
2. Prof. zw. Cezary Obracht-Prondzyński – Gdańsk (prac. UG, historyk i socjolog, autor licznych opracowań – monografii i studiów – dotyczących dziejów i tożsamości Kaszubów, ruchu kaszubsko-pomorskiego, muzeów na Pomorzu i współczesności kultury kaszubsko-pomorskiej).
3. Prof. zw. dr hab. ks. Wojciech Bęben – Gdańsk (etnolog Uniwersytetu Gdańskiego, badacz kultur ludów pierwotnych Australii i Oceanii oraz Nowej Zelandii, autor cennych monografii).
4. Prof. A.P., dr hab. Daniel Kalinowski – Słupsk (prof. Akademii Pomorskiej, historyk literatury polskiej i kaszubskiej, teatrolog, autor kilku monografii i redaktor naukowy licznych dzieł zbiorowych dotyczących m.in. życia i twórczości pisarzy kaszubskich, współtwórca serii *Biblioteka Pisarzy Kaszubskich*).
5. Prof. dr hab. Miłoś Źeznik – Praga – Warszawa (Czech z Pragi, do niedawna prof. Uniwersytetu w Chemnitz, aktualnie dyr. Niemieckiego Instytutu Historycznego w Warszawie, badacz dziejów Prus Królewskich i ruchu młodokaszubskiego).
6. Dr Tomasz Derlatka – Warszawa – Praga (pracownik Czeskiej Akademii Nauk, badacz literatury serbołużycy i kaszubskiej; do niedawna prac. Uniwersytetu w Lipsku).
7. Prof. UG, dr hab. Anna Kwaśniewska – Gdańsk (prac. Instytutu Archeologii i Etnologii UG, autorka m.in. monografii dotyczących dziejów garncarstwa na Kaszubach oraz badań etnologicznych na Kaszubach i Pomorzu w XIX i XX w.; oprac. i przygotowała do druku m.in. prace Józefa Gajka i Bożeny Stelmachowskiej).
8. Prof. ASz, dr hab. Bogdan Narloch – Koszalin (prof. Akademii Sztuki w Szczecinie, muzyk, organista i badacz dziejów budownictwa i muzyki organowej na Pomorzu, organizator Festiwalu Muzyki Organowej w Koszalinie).

9. Dr Miłosława Borzyszkowska-Szewczyk – Gdańsk (historyk literatury, prac. Instytutu Germanistyki UG, badaczka pamięci o dziejach Żydów na Pomorzu oraz o Kaszubach i Pomorzu w literaturze niemieckiej).
10. Dr Katarzyna Kulikowska – Gdańsk (etnolog – doktorat na Uniwersytecie Jagiellońskim, prac. Muzeum Narodowego w Gdańsku, od 1.01.2015 dyr. Kaszubskiego Parku Etnograficznego we Wdzydzach Kiszewskich).
11. Dr Justyna Pomierska – Wejherowo (paremiolog, prac. Instytutu Filologii Polskiej UG, kier. etnofilologii kaszubskiej).
12. Dr Tomasz Rembalski – Gdynia (pracownik Instytutu Historii UG i Muzeum Miasta Gdyni, badacz dziejów Gdyni i szlachty kaszubskiej).
13. Prof. GUM, dr hab. Jolanta Wierzba – Gdańsk (pediatra i genetyk kliniczny w Gdańskim Uniwersytecie Medycznym, od wielu lat zajmuje się chorymi na choroby genetyczne dziećmi z Kaszub. Jest autorem publikacji na ten temat).
14. Dr Beata Lipska-Zienkiewicz – Gdańsk (pediatra i genetyk kliniczny w Gdańskim Uniwersytecie Medycznym. Bada geny związane z nerczycą u dzieci z Kaszub).
15. Mgr Dominika Vetter – Gdańsk (słuchaczka Studiów Doktoranckich Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego. Tematem rozprawy doktorskiej są choroby genetyczne występujące w populacji Kaszubów. Promotorem jest prof. J. Limon).

Komisja Kaszubska będzie działała w dwóch sekcjach – humanistycznej i medycznej.

Przewodniczącym Komisji i kierownikiem stacji został prof. Józef Borzyszkowski, z-cą przewodniczącego – dr hab. Jolanta Wierzba, a sekretarzem prof. Cezary Obracht-Prondzyński. (Od 2015 r. Józef Borzyszkowski jest honorowym prezesem Instytutu Kaszubskiego, a rzeczywistym Cezary Obracht-Prondzyński). Siedzibą Stacji jest Dom Kaszubski w Gdańsku przy ul. Straganiarskiej 20-22, własność

Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego, gdzie od 1996 roku działa Instytut Kaszubski.

Instytut Kaszubski jest stowarzyszeniem naukowym, skupiającym badaczy dziejów i kultury Kaszubów oraz Pomorza, pracujących w różnych ośrodkach Polski i Europy, a także w Ameryce i Japonii; aktualnie liczy 125 członków. Wizytówką i organem naukowym Instytutu jest rocznik „Acta Cassubiana”. (Dotąd ukazało się 17 tomów). Wśród członków Komisji Kaszubskiej Stacji Naukowej PAU w Gdańsku najliczniejsi są humaniści, związani z Instytutem Kaszubskim. W programie działalności Stacji przewidziano organizowanie dorocznych konferencji z zakresu różnych dyscyplin naukowych, siłą rzeczy głównie humanistyki, w tym problematyki artystycznej. Wśród przyszłościowych zadań odnotowano m.in. patronat nad przygotowaniem „Encyklopedii kaszubskiej” i projektem „Kaszubi w dziejach Rzeczypospolitej”, z uwzględnieniem potrzeby poszerzenia kontaktów w basenie Morza Bałtyckiego. Obok problematyki humanistycznej nie mniej istotną dziedzinę zainteresowania i działalności Stacji stanowią będą badania (i ich promocja) w zakresie nauk medycznych. Już podczas zebrania inauguracyjnego działalność Stacji prof. Janusz Limon wygłosił wykład z zakresu genetyki pt. „Efekt założyciela a Kaszubi”.

Owocem pierwszej konferencji naukowej gdańskiej Stacji Naukowej PAU, współpracującej z Instytutem Kaszubskim, jest niniejsza publikacja. Stronę organizacyjną przedsięwzięcia sygnalizuje zaprezentowane obok zaproszenie na Konferencję, której część drugą stanowiła zrealizowana w dniu następnym – 13 czerwca 2015 roku – podróż studyjna przez Kaszuby, obejmująca m.in. zwiedzanie Muzeum Hymnu Narodowego w Będominie, Kaszubskiego Parku Etnograficznego we Wdzydzach oraz Kaszubskiego Uniwersytetu Ludowego im. Józefa Wybickiego w Wieżycy. Wzięli w niej udział m.in. goście-referenci z Krakowa wraz z mgr Anną Michalewicz – dyrektorem Biura PAU oraz grupą studentów etnofilologii kaszubskiej.

Na zawartość niniejszego tomu, sygnalizowaną przez Spis treści, składają się artykuły przygotowane przez referentów Konferencji

**Stacja Naukowa Polskiej Akademii Umiejętności
oraz Instytut Kaszubski
zapraszają na konferencję**

**Kaszubi i Pomorze a Kraków:
o zainteresowaniach sprawami
kaszubsko-pomorskimi
w kręgu Polskiej Akademii Umiejętności**

12 CZERWCA 2015 10:30

**Sala Mieszczańska Ratusza Staromiejskiego
Nadbałtyckie Centrum Kultury
Ul. Korzenna 33/35 Gdańsk**

PROGRAM

10.30 – otwarcie konferencji

10.45 – referaty:

Prof. Jerzy Wyrozumski: *Prof. Gerard Labuda – pierwszy prezes odrodzonej PAU a Gdańsk i Kraków*
Prof. Józef Borzyszkowski: *Kraków a Florian Ceynowa – ojciec regionalizmu kaszubskiego*
Prof. Julian Dybiec: *Strategia Akademii Umiejętności i jej społeczne wsparcie w czasach zaboru*

12.00-12.30 – przerwa na kawę

12.30 – referaty

Prof. Daniel Kalinowski: *Obraz Gdańska i Pomorza w opiniach Krakusów w II poł. XIX wieku i I poł. XX wieku*
Dr Justyna Pomierska: *Stefan Ramułt i sprawa kaszubska a Akademia Umiejętności – ich udział w rozwoju kaszubologii*
Prof. Anna Kwaśniewska: *Krakowskie środowisko naukowe a tematyka pomorska w badaniach Instytutu Bałtyckiego*

13.45-14.30 – dyskusja

14.30-16.00 – przerwa obiadowa

16.00 – referaty:

Dr Krzysztof Sławski: *Portret zbiorowy gdańsko-pomorskich członków PAU z pocz. XXI wieku*
Prof. Cezary Obracht-Prondzyński: *Uczni a sprawa kaszubska – rola Akademii*
Prof. Janusz Limon, prof. Józef Borzyszkowski: *PAU na Pomorzu – wyzwania, możliwości, zobowiązania*

17.15-18.00 dyskusja

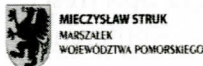
18.00 Podsumowanie konferencji

ORGANIZATORZY

PARTNERZY KONFERENCJI

PATRONAT HONOROWY:

z pominięciem ostatniego wystąpienia profesorów J. Limona i J. Borzyszkowskiego, którzy nakreślili wyartykułowane w programie „wyzwania, możliwości, zobowiązania” PAU na Pomorzu, jakie winna realizować w głównej mierze Stacja Naukowa PAU w Gdańsku (zasygnalizowane w dalszej części niniejszego wstępu). Warto tu podkreślić, iż członkowie Komisji Kaszubskiej swoimi zainteresowaniami i badaniami obejmują tzw. Wielkie Pomorze, od Olsztyna przez Toruń po Szczecin i Gryfię, zaprezentowane w pomnikowej syntezie *Historia Pomorza*, będącej od ponad półwiecza *in statu nascendi*, związanej z postacią jej inicjatora i pierwszego redaktora naukowego prof. Gerarda Labudy.

Profesor Gerard Labuda – rzeczywisty i honorowy prezes PAU, współzałożyciel i członek honorowy Instytutu Kaszubskiego, będący nieformalnym patronem Stacji Naukowej PAU w Gdańsku, jest jako prezes odrodzonej PAU po części – obok krakowskich uczonych zajmujących się sprawami Śląska, Gdańska i Pomorza, m.in. za sprawą Instytutu Bałtyckiego, bohaterem pierwszego artykułu w niniejszym tomie, autorstwa profesora Jerzego Wyrozumskiego. Jego związki z Krakowem i PAU zaprezentowane zostały przez bliskiego współpracownika, do 2015 roku sekretarza generalnego PAU, wspierającego z wielką życzliwością powstanie gdańskiej stacji.

Wśród autorów niniejszego tomu środowisko krakowskie i PAU reprezentuje również prof. Julian Dybiec, wybitny badacz i znawca nie tylko dziejów Akademii Umiejętności. Pozostali autorzy reprezentują gdański ośrodek naukowy, środowisko badaczy związanych z Uniwersytetem Gdańskim (J. Borzyszkowski, A. Kwaśniewska, C. Obracht-Prondzyński, J. Pomierska i K. Sławski) oraz Akademią Pomorską w Słupsku (D. Kalinowski), należących do Instytutu Kaszubskiego. Są wśród nich przedstawiciele historyków, językoznawców, socjologów i etnologów.

W tym miejscu trzeba również przywołać wspomnianą w programie prezentację wydawnictw dokumentujących tematykę konferencji, przygotowaną przez Bibliotekę Gdańską PAN pod kierownictwem dr Marii Pelczar. Towarzyszyły jej wydawnictwa PAU i Instytutu

Kaszubskiego, przekazane przez wydawców bezpłatnie do dyspozycji uczestników konferencji. Tym samym – przez referaty, udostępnione wydawnictwa oraz podróż studyjną – realizowano jedno z najważniejszych zadań Stacji i konferencji, jakim jest przybliżyć relacje między środowiskami kaszubsko-pomorskimi (w tym gdańskim) a Krakowem. Jak łatwo zauważyć w tematyce referatów i artykułów, nacisk położony został na osoby związane z PAU i prowadzące badania problematyki kaszubsko-pomorskiej. Takie podmiotowe podejście dało możliwość przedstawienia różnych osób, reprezentujących różnorodne dyscypliny, okresy historyczne czy też stopień zaangażowania w badania na Pomorzu.

Tu trzeba podkreślić zawarte w tytule słowo „zainteresowania”. Zależało nam bowiem na skoncentrowaniu się nie tylko na badaniach, ale także na osobach, które z takich czy innych powodów interesowały się Kaszubami i Pomorzem, miały kontakty z tym regionem, pisały mniej czy bardziej okazjonalnie o nadbałtyckich stronach. Przykładem mogą być Lesław Łukaszewicz, krakowski wydawca pierwszych dzieł Floriana Ceynowy – ojca regionalizmu i literatury kaszubskiej, jak i profesor hrabia Stanisław Tarnowski – prezes Akademii Umiejętności, kreślący własny obraz Prus Królewskich z II połowy XIX wieku. Bez wątpienia katalizatorem zainteresowań nie tylko badawczych Kaszubami i Pomorzem, także dla środowiska krakowskiego, był w okresie zaboru przez swoje dzieła Stefan Ramułt, a w dwudziestoleciu międzywojennym Instytut Bałtycki w Toruniu, do którego dorobku nawiązuje Instytut Kaszubski w Gdańsku.

Dla wielu czytelników niniejszego tomu szczególnie interesujący może być *Portret zbiorowy gdańsko-pomorskich członków PAU z początku XXI wieku*. Biorąc pod uwagę ich bogate doświadczenia życiowe i dorobek naukowy, można powiedzieć, że autorzy tegoż artykułu mogli tu przedstawić jedynie szkic do portretu, albowiem każdy z tego grona godzien jest osobnej biografii – nie tylko historycznej. W tym kontekście, jak i wspomnianych „wyzwań, możliwości, zobowiązań” PAU na Pomorzu, uniwersalne problemy, dotyczące relacji środowiska ludzi nauki i rozwoju społeczności mniejszości-

wej, kształtowania się jej tożsamości, zaprezentowane na przykładzie Kaszubów i ruchu kaszubsko-pomorskiego w kontekście instytucjonalizacji badań kaszuboznawczych (w tym dylematy etniczne i postawy „etników”), stojące przed światem nauki, zwłaszcza Akademii, sygnalizuje artykuł historyka i socjologa Cezarego Obracht-Prondzyńskiego. Można powiedzieć, że owe problemy współczesności zakorzenione są w naszej przeszłości, w wieku XIX – epoce narodzin i rozwoju kapitalizmu, inteligencji; współczesnej nauki i Akademii oraz społeczeństwa obywatelskiego... Wówczas to członkami Akademii Umiejętności w Krakowie zostało również znaczące grono przedstawicieli Kaszubów i Wielkiego Pomorza, jakich przywołuje w swoim artykule, będącym po części sygnałem konferencyjnych dyskusji, Tadeusz Oracki. Oni to, tak w Krakowie, jak i tu na Pomorzu, borykali się ze starymi i nowymi zjawiskami, decydującymi także o kształcie naszej współczesności i jakości tożsamości.

W tym miejscu trzeba by uwzględnić także badania i dorobek kaszubsko-pomorskich członków Polskiej Akademii Umiejętności z okresu II Rzeczypospolitej i II połowy XX wieku. Należą do tego grona profesorowie medycyny i humaniści, m.in.: Tadeusz Bilikiewicz z Gdańska i Marian Biskup z Torunia, Edmund Cieślak z Gdańska i Artur Hutnikiewicz z Torunia, Kazimierz Jasiński z Torunia i Brygida Kürbisówna z Gdańska – Poznań, Leszek Moszyński z Gdańska i Mikołaj Rudnicki z Poznań, Zdzisław Stieber z Warszawy i Józef Tischner z Krakowa, Roman Wapiński z Gdańska i Wojciech Wrzeński z Wrocławia. – To tylko przykłady wielkich postaci, o dorobku których trzeba nam pamiętać i wypada nieustannie przypominać, by nasza współczesność, także nauki, nie zawiśła czasem w próżni. Dorobek tychże przywołanych, jak i niewymienionych z imienia i nazwiska badaczy, zasługuje na wdzięczną pamięć i kontynuację – tak w Gdańsku, jak i w Krakowie, w Małopolsce i na Pomorzu, w każdym zakątku nie tylko Rzeczypospolitej.

Niniejsza publikacja może być zaliczona jako pierwsza w naszej gdańsko-pomorskiej serii Wydawnictwa PAU w Krakowie, jak i Stacji Naukowej PAU w Gdańsku. Jako że ma ona po części pionierski

charakter, jej współtwórcom składałam raz jeszcze szczególne i serdeczne dzięki!

Pamiętamy o naszych „wyzwaniach, możliwościach, zobowiązaniach”, a to oznacza nie tylko badania humanistów i medyków. Ci drudzy przewidują również badania w terenie i bezpośrednie kontakty z kaszubskimi społecznościami lokalnymi, w tym „białe” soboty czy niedziele oraz stosowne badania kliniczne, konferencje i publikacje. Ci pierwsi, łącząc przedstawicieli środowiska historyków, językoznawców, historyków literatury, etnografów, germanistów, kulturoznawców i socjologów, przewidują przynajmniej jedną w ciągu roku ponadregionalną, a i o charakterze międzynarodowym, konferencję naukową.

Najbliższa w 2016 roku, ogłoszonym przez Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie Rokiem Gerarda Labudy, przewidziana została na jego inaugurację (12 I 2016), poświęcona badaniom i dokonaniom Profesora, jak i kierunkom wskazanym przezeń kontynuatorom i następcom. Towarzyszyło jej uroczyste wręczenie we wrześniu po raz drugi nagrody naukowej im. Gerarda Labudy, ustanowionej przezeń dla młodych badaczy preferowanej przezeń problematyki, dotyczącej dziejów Kaszubów i Pomorza oraz relacji polsko-niemiecko-skandynawskich. W tymże 2016 roku, wspólnie z Oddziałem Gdańskim PAN i Gdańskim Towarzystwem Naukowym oraz Instytutem Kaszubskim, zorganizowano jesienią drugą konferencję poświęconą problematyce dziejów chrześcijaństwa na Pomorzu z okazji 1050-lecia Chrztu Polski.

Z kolei w roku 2017, w związku z 500. rocznicą Reformacji, wspólnie z GTN i PAN oraz NCK, chcemy skupić się m.in. na dokonaniach nieco zapomnianego Doktora Pomeranusa – Jana Bugenhagena, jako jej współtwórcy i współorganizatora Kościołów protestanckich w północnej Europie. Mamy nadzieję na przyjęcie naszego zaproszenia do udziału w tym projekcie historyków z różnych ośrodków Polski i krajów nadbałtyckich. Może to być szczególna okazja do poszerzenia kontaktów naukowych Gdańska, Torunia, Olsztyna i Szczecina w kręgu naszego Morza Śródziemnego północy Europy.

Konferencja w roku 2018 może być poświęcona rozwojowi literatury na Pomorzu – kaszubskiej, polskiej i niemieckiej, zawartych w niej obszarów relacji między różnymi mieszkańcami Wielkiego Pomorza i wspólnej wizji tego kraju nad Bałtykiem oraz bogactwa jego mitologii.

W 2019 roku bohaterem naszej konferencji może być Wojciech Kętrzyński, patron Ośrodka Badań Naukowych w Olsztynie, badacz dziejów Wielkiego Pomorza, dyrektor Ossolineum, łączący dziś Gdańsk nie tylko z Olsztynem, ale także ze Lwowem i Wrocławiem.

Rok 2020 to 100. rocznica powrotu Pomorza Polskiego – Kaszubskiego do odrodzonej w 1918 r. Polski. Może to być okazja do pogłębienia badań, a i refleksji historycznej, dotyczącej relacji między Rzeczpospolitą a różnymi częściami Pomorza, jak i obecności Polski na morzu i nad Bałtykiem – dawniej i dziś.

Poza tymi dorocznymi konferencjami przewidujemy szereg seminariów, a i konferencji, dotyczących innych problemów – np. Kaszubi i Pomorze a Skandynawia przez wieki; Kultura bałto-słowiańska; Specyfika muzyki i pieśni kaszubsko-pomorskiej; Kaszubi, morze i Pomorze w sztuce malarskiej i fotograficznej.

Z kolei sekcja medyczna STACJI będzie koncentrowała się nad stanem zdrowia populacji Kaszubów, ze szczególnym uwzględnieniem chorób rzadkich, spośród których niektóre częściej występują właśnie na terenie zamieszkanym przez Kaszubów. Już teraz wystąpiliśmy o grant naukowy do NCN, którego celem będzie zbadanie sześciu chorób genetycznych, które z wyższą częstością występują na Pomorzu. Wyniki tych badań mają już teraz znaczenie dla praktycznej opieki lekarskiej nad ludnością kaszubską.

Tak więc gdańska STACJA NAUKOWA PAU skupia rybaków, ale łowiących nie ryby, lecz perły kultury i nauki związanej z Gdańskiem, Kaszubami i Pomorzem.

Jesteśmy przekonani, że patronat korporacji PAU, reprezentowanej przez współorganizatorów przewidzianych projektów, ułatwi nam realizację tych planów i przyczyni się do tego, iż owoce naszych badań dotrą do szerszego grona odbiorców, nie tylko w Gdańsku

i Krakowie. Ich zapowiedzią może stać się niniejsza publikacja – tom, którego teksty autorskie wzbogacają liczne cytaty naszych poprzedników i nie mniej bogaty materiał ilustracyjny

Równocześnie niemal z niniejszym tomem Stacja Naukowa PAU w Gdańsku składa w Wydawnictwie Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie przygotowane do druku cenne źródło historyczne – najważniejsze dzieło ks. Jana Gotfryda Borka (1717-1772) pt. „Echo sepulchralis sive epitafia inscriptiones ac monuments varia Prusiae” (1765), przechowywane w Archiwum Diecezjalnym w Pelplinie. Przetłumaczone na język polski przez ks. dr. Mieczysława Józefczyka, które ukaże się jednocześnie w oryginale i w wersji polskojęzycznej w opracowaniu naukowym prof. UG Sławomira Kościelaka. Tymże dziełem pragniemy wspólnie z Instytutem Kaszubskim zapoczątkować nową krakowską serię źródeł kaszubsko-pomorskich. Następnym tomem może być dzieło Johannes Bugenhagena (1485-1558) – „Pomerania in qvatuor libros divisa”. [...] Ex manuscripto edidit Jac. Henr. Baltasar [...], Gryphiswaldiae [...] Anno MDCC XXVIII” (1728). Jest to pierwsze dzieło historiografii pomorskiej, autorstwa Pomorzanina urodzonego w Wolinie, związanego z dworem księcia Bogusława X, powstałe na początku XVI wieku. Jego ponowne wydanie i przetłumaczenie na język polski postulowane jest od pokoleń. Gdy stanie się faktem, ułatwi przybliżenie najdawniejszej tradycji historycznej Pomorzan współczesnemu polskiemu odbiorcy. Może być naszym gdańsko-krakowskim upamiętnieniem 500-lecia Reformacji, której Jan Bugenhagen jako Doktor Pomoranus jest obok Marcina Lutra i Filipa Melanchtona najwybitniejszym, a nieco zapomnianym na gruncie polskim współtwórcą.

Józef Borzyszkowski